

เครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศิลปวัฒนธรรม
โครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางขลัง จังหวัดสุโขทัย
COLLABORATIVE NETWORKS IN THE ADMINISTRATION OF THE CONSERVATION OF
EXPRESSIVE CULTURES AND LOCAL WISDOM AT BANGKLANG DISTRICT,
SHUKOTHAI PROVINCE

15

มนตรี นุ่มนาม*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหารพร**

รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ยัมวิไล***

บทคัดย่อ

กระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางขลัง มีความเป็นมาและเงื่อนไขที่นำไปสู่ความร่วมมือเริ่มต้นภายใต้การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบางขลัง โดยมีปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการสร้างความร่วมมือ 3 ประการด้วยกันได้แก่ ประการแรก เป็นนโยบายการกระจายอำนาจจากส่วนกลางที่ต้องการให้ท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมและมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น รวมถึงการได้รับงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อนำมาสนับสนุนงาน ประการที่สอง ความต้องการที่จะสร้างจุดแข็งให้กับชุมชน เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทำการศึกษาเพื่อหาจุดเด่นของชุมชน พบว่าภายในท้องถิ่นมีโบราณสถานและประวัติศาสตร์ที่สำคัญ และประการที่สาม ความต้องการแก้ไขปัญหาท้องถิ่น เนื่องจากที่ผ่านมา ตำบลบางขลัง เป็นเมืองที่มีโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ค่อยดีนัก ซึ่งการให้ความสำคัญกับโครงสร้างทางประวัติศาสตร์จะทำให้โครงสร้างทางด้านอื่นๆของท้องถิ่นได้รับการแก้ไขตามไปด้วย

ด้านการดำเนินงาน มีกระบวนการดำเนินงาน โดยใช้การสร้างข้อตกลงทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสร้างภาวะผู้นำในชุมชน ซึ่งผู้นำต้องมีลักษณะที่มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน และการสร้างให้เกิดการยอมรับในชุมชนโดยใช้การสร้างผู้นำเชื่อถือ ตลอดจนการบริหารจัดการความขัดแย้งและการวางแผนการดำเนินงาน ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากความร่วมมือทำให้ ท้องถิ่นกลายเป็นที่รู้จัก เกิดความรักและสามัคคีระหว่างคนในท้องถิ่น ขณะที่ปัญหาและอุปสรรคคือ การขาดประสบการณ์และทักษะการทำงานของบุคลากรในเครือข่าย ขาดความต่อเนื่องในการประสานงานโดยเฉพาะหน่วยงานของภาครัฐ ปัญหาจากวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่ ปัญหาจากงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน และปัญหาจากวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่ไม่ชัดเจน

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

** ผู้อำนวยการสำนักงานวิจัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

*** ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ABSTRACT

The process of collaboration established of collaborative Networks of the historical project and the local wisdom at Bang Klang. There are conditions leading to cooperation established under the leadership of Bang Klang District Administrative Organization. The driving force of the creation for the collaboration are as follows:

1. The Policy of decentralization from central to locality in order for the people to participate in and respond to the maintenance of art, custom and local wisdom, it includes the budget to support this work.
2. The need to build the strength of the community is another driving force. The District Administrative Organization has conducted a study to determine the strength of the locality found that inside the locality there were important archaeological site and history that were previously discovered by the Fine Arts Department.
3. The need to solve local problems. In the past, Bang Klang District has a very poor infrastructure, hence the local people ignored the history, especially the archaeological site, this is so because if we focus on infrastructures of history, the other infrastructure of the local will be modified accordingly.

An Implementation process is divided into : To persevere the cooperation by agreement both formal and informal ; The leadership who are expected to be oriented towards and serious on operation; including the ability to achieve the cooperative networks ;The creation of the legitimacy in order to be accepted to receive the Pra-Pokkao award in 2552. ; To build a trust among members for this networks is at a high level ; The conflict management on the historical project is based on the conclusion devised from the meeting by vote ;To plan both formal and informal. However, the outcome of the collaboration is composed of ; 1. The locality became well known, 2.To enthusiasm of the local people towards their locality is also recognized, 3. To bring about loved and esprit de corps to their city. On the contrary, the barriers include 1.The problems resulting from experience and skills of personnel involved in the network, 2. Problems resulting from coordination by the agencies of government, 3. The problem resulting from the way of life of the people in the area, 4. The problem resulting from the budget for the operation, 5. The problems resulting from the vague and conflicting objective.

ภูมิหลัง

ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามัคคีและวิถีชีวิตที่งดงามของชนชาติไทย นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการสร้างเอกลักษณ์และความเข้มแข็งของท้องถิ่นจนกลายมาเป็นวัฒนธรรมอันดีงามที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หากแต่การพัฒนาเศรษฐกิจตามกระแสทุนนิยมที่เกิดขึ้นในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้มีส่วนทำลายวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทยเป็นอย่างมาก ผลกระทบที่เกิดขึ้นส่งผลให้วัฒนธรรมที่งดงามตลอดจนศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สืบทอดกันมาแต่โบราณนั้นสูญหายไป และถูกแทนที่ด้วยวัฒนธรรมต่างชาติที่ถูกพัฒนาขึ้นมาจากสังคมที่มีรากฐานความคิดแตกต่างไปจากสังคมไทย ดังนั้นหากมิได้มีการดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจังในระยะยาวแล้ว อาจทำให้ศิลปวัฒนธรรมของไทยสูญหายได้ (วีระศักดิ์ เครือเทพ. 2548 : 97)

ตำบลเมืองบางซ่ง ตั้งอยู่ใน จังหวัดสุโขทัย อยู่ภายใต้การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบางซ่ง ซึ่ง ตำบลเมืองบางซ่ง มีความสำคัญและมีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน มีการค้นพบหลักฐานทางโบราณสถาน โบราณวัตถุเป็น จำนวนมาก ด้วยความที่เป็นเมืองทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นแรงบันดาลใจให้องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบางซ่ง มีวัตถุประสงค์ที่จะอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นอันดีงาม เพื่อให้คงสืบต่อไป

ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบางซ่งจึงได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการสร้าง เครือข่ายความร่วมมือการบริหารจัดการศิลปวัฒนธรรม เพื่อจัดโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางซ่ง จังหวัด สุโขทัยขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเมืองบางซ่ง จังหวัดสุโขทัย ให้คนใน ชุมชนตลอดจนประชาชนทั่วไปได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของเมืองบางซ่งนั่นเอง

ความมุ่งหมายการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการก่อตัวของเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญา ท้องถิ่นเมืองบางซ่ง จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบาง ซ่ง จังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญา ท้องถิ่นเมืองบางซ่ง จังหวัดสุโขทัย
4. เพื่อศึกษาถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือรวมทั้งปัญหาอุปสรรคของเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการ โครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางซ่ง จังหวัดสุโขทัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่ม ตัวอย่างเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับทั้ง 3 ภาคส่วนรวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบมี ส่วนร่วม

3. วิธีรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตามประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) หรือเป็นการสัมภาษณ์ที่ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ โดยใช้แบบสอบถามเป็นกรอบในการสัมภาษณ์

2) การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นวิธีการวิจัยโดยการสังเกตการณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Observation) เพื่อทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการสังเกตการณ์กิจกรรม/โครงการที่เกิดขึ้นในเครือข่ายความร่วมมือ โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ รวมทั้งการศึกษาจากเอกสารต่างๆ บทความ หนังสือ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาประเด็นหลัก จากนั้นนำมาเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เมื่อจำแนกรายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า

1. ด้านกระบวนการในการก่อตัวของเครือข่ายความร่วมมือ เป็นความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน โดยปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการสร้างความร่วมมือที่สำคัญ คือ นโยบายการกระจายอำนาจจากส่วนกลางที่ต้องการให้ท้องถิ่นมีหน้าที่ในการดูแล ปกป้อง บำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น โดยที่ท้องถิ่นจะได้รับจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งสำหรับการทำงานทางด้านนี้ ขณะที่การจัดระบบบริหารจัดการเครือข่ายถือเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญ ทั้งในด้านการจัดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่าย และสุดท้ายคือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นการเล่นนาประวัติศาสตร์ การแสดงแสงสีเสียง การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องเมืองบางขลัง การจัดทำระบำเทวารีศรีเมืองบางขลัง เป็นต้น

2. ด้านกระบวนการสร้างความร่วมมือ พบว่า การเสด็จเยี่ยมชมประวัติศาสตร์เมืองบางขลังของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาธิบายเป็นการจุดประกายให้เกิดการสร้างความร่วมมือในการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ของเมืองบางขลัง หลังจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบางขลังจึงเป็นแกนนำในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยเป็นความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยมีจุดเริ่มต้นเนื่องมาจากความตั้งใจที่จะสร้างจุดแข็งให้กับเมืองบางขลัง รวมถึงต้องการกระตุ้นให้คนในท้องถิ่นรู้สึกรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง จากนั้นจึงพบข้อมูลว่าเคยมีนักวิชาการ หรือคนในท้องถิ่นที่พบว่าบางขลังเป็นเมืองที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ จึงได้ขอความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นเครือข่ายในการทำงาน โดยวิธีการติดต่อที่สำคัญในการสร้างความร่วมมือ ประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารทั้งแบบที่เป็นทางการ เช่น จดหมาย การเชิญประชุม ฯลฯ และการติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ เช่น การพบปะพูดคุย การสื่อสารทางโทรศัพท์ เป็นต้น

3. ด้านกระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า การดำเนินงานที่ดีจะทำให้การทำงานของเครือข่ายความร่วมมือบรรลุผลได้ตามที่ตั้งไว้ ซึ่งในเบื้องต้นจำเป็นต้องมีการสร้างข้อตกลงเบื้องต้นร่วมกัน ทั้งในแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยที่ข้อตกลงเบื้องต้นจะมีเพิ่มมากขึ้นในกรณีที่ความร่วมมือมีผู้เข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินงาน คือ ทักษะของผู้คนที่จะทำให้เกิดการสร้างข้อตกลงการทำงานร่วมกันในเบื้องต้น รวมทั้งการสร้างความรู้ความถูกต้องชอบธรรมและความน่าเชื่อถือ อันจะนำมาซึ่งความสำเร็จในการทำงานร่วมกันของเครือข่ายความร่วมมือ

4. ด้านผลลัพธ์ของความร่วมมือ ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า สำหรับโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางขลัง ผลลัพธ์ของความร่วมมือที่สำคัญคือ การทำให้เมืองบางขลังกลายเป็นที่รู้จักของ

ประชาชนทั่วไป ความตื่นตัวของชาวบ้านที่มีต่อประวัติศาสตร์ โดยรู้สึกรักและหวงแหนโบราณสถานและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น รวมถึงความสามัคคีของคนในท้องถิ่นอันจะนำมาซึ่งความร่วมมือในด้านต่างๆ ด้วย

นอกจากนี้ การวิจัยเรื่อง “เครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศิลปวัฒนธรรมโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางซ่ง จังหวัดสุโขทัย” สามารถอธิบายผลการวิจัยแยกตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. กระบวนการก่อตัวของเครือข่ายความร่วมมือโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางซ่ง

พบว่า เครือข่ายความร่วมมือโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางซ่ง ผู้ริเริ่มโครงการนี้ได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบางซ่ง ที่เล็งเห็นถึงจุดแข็งของเมืองบางซ่งว่าเป็นเมืองที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ จึงได้มีความพยายามพลิกฟื้นประวัติศาสตร์ของเมืองบางซ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการกลุ่มหนึ่งในฐานะชาวสุโขทัยหลังจากที่เกษียณอายุราชการและมีความต้องการที่จะทำประโยชน์ให้กับจังหวัดสุโขทัยในฐานะบ้านเกิด จึงรวมตัวกันตั้งเป็นชมรม ชื่อว่า “ชมรมเรารักพระร่วง” โดยมีเป้าหมายที่จะเข้าไปจัดเสวนา พบปะพูดคุยกับชาวบ้านตามหมู่บ้านต่างๆ เพื่อให้รู้สึกรักและหวงแหนประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการจัดเสวนาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไปยังที่ต่างๆ โดยเฉพาะเมืองที่มีความเป็นมาในทางประวัติศาสตร์ จนมาเสวนาที่เมืองบางซ่ง เพราะจากหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเป็นเมืองที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ ทำให้ทราบว่าการบริหารจัดการส่วนตำบลเมืองบางซ่งก็ต้องการที่จะเผยแพร่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของเมืองบางซ่งให้เป็นที่รู้จัก หลังจากนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลโดยความร่วมมือของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะ จึงเริ่มต้นสร้างความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายในการทำงาน โดยใช้วิธีการขอความร่วมมือจากบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานราชการจากภายนอกให้เข้ามาเป็นเครือข่ายกันเพื่อร่วมมือกันในงาน

2. กระบวนการสร้างความร่วมมือโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมือง บางซ่ง จากพบว่า

การสร้างความร่วมมือด้วยการดำเนินงานในลักษณะของเครือข่าย กล่าวคือมีการประสานงานร่วมกัน โดยมีเป้าหมายหลักที่สำคัญในการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางซ่ง และเพื่อให้เมืองบางซ่งได้เป็นที่รู้จักอีกครั้งในฐานะที่เป็นเมืองที่เคยมีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็ง โดยใช้ความร่วมมือ ทั้งนี้เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับการดำเนินงานของเครือข่ายทั้งระบบ แม้จะมีการร่วมกันทำงานแบบเครือข่ายแต่หากแต่ละเครือข่ายไม่มีความร่วมมือกัน ก็อาจจะทำให้การดำเนินงานไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ โดยเฉพาะในเวลาที่เกิดปัญหาหรือมีอุปสรรคในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Michale McGuire (2006, p. 35-36) ที่กล่าวว่าโครงสร้างเครือข่าย (Networks Structure) มีการดำเนินงานที่เหนือกว่าภายในระดับองค์กร หรือเป็นการดำเนินงานระดับโครงสร้างที่เชื่อมโยงหน่วยงานและองค์กรต่างๆ อย่างหลากหลาย โดยในโครงสร้างของเครือข่ายจะมีการตกลงเห็นพ้องกันอย่างแข็งขัน มีเป้าหมายที่ผสมผสานกัน และแลกเปลี่ยนทรัพยากรกันในระยะยาว

3. กระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางซ่ง

พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบางซ่ง เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานทั้งในด้านการสร้างข้อตกลงเบื้องต้น การเป็นผู้นำในการทำงานของโครงการ การสร้างความถูกต้องชอบธรรม การสร้างความน่าเชื่อถือ การบริหารจัดการความขัดแย้ง และการวางแผนในการดำเนินงาน โดยการเชิญฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเป็นเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบางซ่งมีลักษณะสำคัญที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการความร่วมมือตามแนวคิดของ Robert Agranoff & Michale McGuire (2003, p. 65-85) คือ กระบวนการดำเนินงานในลักษณะของกิจกรรมความร่วมมือในลักษณะเป็นแนวตั้ง (Vertical Collaborative Activities) ซึ่งประกอบไปด้วย การแสวงหาข้อมูล และการแสวงหาแนวทางการปรับเปลี่ยน

4. ผลลัพธ์ความร่วมมือ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า กระบวนการดำเนินงานของแต่ละเครือข่ายสามารถชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จรวมทั้งสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายว่าจะสามารถดำเนินการไปได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ขณะที่ผลลัพธ์ความร่วมมือของโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางซ่ง ประกอบด้วย

1. ท้องถิ่นกลายเป็นที่รู้จัก
2. ความตื่นตัวของชาวบ้านที่มีต่อท้องถิ่นของตนเอง
3. ความรักและความสามัคคีของคนในท้องถิ่น

ขณะที่ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย

1. ปัญหาจากทักษะในการทำงานและประสบการณ์ในการทำงานของบุคลากรในเครือข่าย
2. ปัญหาเรื่องความต่อเนื่องในการประสานงานระหว่างภาคส่วนต่างๆ
3. ปัญหาจากวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่
4. ปัญหาจากงบประมาณในการดำเนินการ
5. ปัญหาจากวัตถุประสงค์ที่ไม่ชัดเจนของโครงการ

นอกจากนี้ในการดำเนินงานของโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางซ่ง สามารถสรุปปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ ได้ดังนี้

1. ภาครัฐ ถือว่าเป็นตัวหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้การดำเนินการเป็นไปอย่างเป็นระบบ แต่เนื่องจากภาครัฐเป็นหน่วยงานที่ถือว่ามีความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยเฉพาะการต้องรับนโยบายมาจากผู้มีอำนาจ ทำให้อาจเกิดปัญหาในการประสานงานระหว่างเครือข่ายในภาคส่วนอื่นๆ ได้ โครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางซ่งที่ผ่านมาภาครัฐถือว่าเป็นตัวหลักที่สำคัญในการดำเนินการ ซึ่งในบางครั้งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานลดลงเนื่องมาจากความล่าช้า รวมทั้งความไม่ต่อเนื่องในการดำเนินงาน

2. ภาคประชาสังคม เป็นโครงสร้างที่มีการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่โดยอาศัยวัฒนธรรมชุมชน และกระบวนการทำงานร่วมกันของภาคีและกลุ่มต่างๆ การรวมตัวกันของภาคประชาชนเกิดจากการเรียนรู้และการถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมกัน โดยเป็นกระบวนการที่มีลักษณะเป็นธรรมชาติ ทั้งนี้การก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของภาคประชาชน อาจเกิดขึ้นเนื่องมาจากการส่งเสริมของภาครัฐ หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่ต้องการให้สังคมเกิดความเข้มแข็ง อีกทั้งมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองและชุมชน

3. ภาคเอกชน จัดว่าเป็นภาคที่มีความพร้อมทั้งทางด้านเงินทุน และทรัพยากรอื่นๆ หากแต่ความไม่ต่อเนื่องในการทำงานถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการดำเนินโครงการเช่นกัน

ดังนั้น การจะให้เครือข่ายประสบความสำเร็จ ภาครัฐจึงควรที่จะเป็นแกนนำในการเข้าไปกระตุ้นให้ภาคประชาชนและภาคเอกชนเกิดความตระหนักในปัญหา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งภาครัฐควรจะเป็นแกนนำในการจัดตั้งเครือข่ายภายในชุมชนให้ประชาชนรู้สึกถึงความสำคัญแล้วร่วมมือกันในการดำเนินการเพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้ประสบผลสำเร็จ โดยหลักการสำคัญของเครือข่ายความร่วมมือคือ จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจ มีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย และต้องเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ มีการคัดเลือกผู้นำที่เหมาะสมด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยต่อเครือข่ายต่างๆ สามารถสรุปประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. การดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือควรจะประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการรวมตัวกับองค์กรเอกชนต่างๆ เพื่อร่วมมือกันผลักดันและให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น ข้อมูล งบประมาณ ค่าใช้จ่าย การประชาสัมพันธ์ การให้ความร่วมมือในการติดต่อประสานงานกับเครือข่ายต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

2. ในการดำเนินงานควรสร้างความเข้าใจกับคนในชุมชน โดยใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น การใช้สื่อระหว่างบุคคล โดยการให้ผู้นำชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ของแต่ละเครือข่ายได้เข้าไปพบปะพูดคุยกับคนในชุมชน รวมถึงการใช้สื่อมวลชน ในการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อให้คนในชุมชนและประชาชนทั่วไปได้รับทราบ เกิดความเข้าใจและให้ความร่วมมือในที่สุด

3. หน่วยงานของเครือข่ายต่างๆ ควรมีการวางแผนในการดำเนินงานให้ชัดเจน โดยพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของสมาชิกในเครือข่ายต่างๆ โดยอาจจะจัดทำแบบสอบถามหรือสำรวจความต้องการของสมาชิกในแต่ละเครือข่าย เพื่อที่จะให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม ทำให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการนั้นๆ อย่างจริงจัง และเกิดเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายที่มีการปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม

3. ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ให้แก่คนในชุมชน โดยเฉพาะสมาชิกเครือข่ายที่ต้องติดต่อสื่อสารกันผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยอบรมวิธีการใช้งาน จัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็น เพื่ออำนวยความสะดวก และเกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคมได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ส.เอเชียเพรส, 2543.

โกวิทย์ พวงงาม. อบต.ในกระบวนทัศน์ใหม่ : พัฒนาสร้างเครือข่าย และเสริมสร้างความเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

นฤมล นิราทร. การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. นวัตกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักงานสนับสนุนการวิจัย, 2548.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. องค์กรและการจัดการฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ธรรมสาร. สืบค้นเมื่อวันที่

21 กรกฎาคม 2555 จาก <http://www.kmitnbxmie8.com>

สมบัติ เหลสกุล. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาบนฐานความรู้สู่ปัญญา. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสาธารณะสุขแห่งชาติ, 2547.

Robert Agranoff. Inside Collaborative Networks :Ten Lessons for Public Managers. [Special issues]. Public Administration Review. 66.6 : 57-58(December) 2006.

Michale McGuire . Collaborative public management : Assessing what we know and how we know it. [Special issues]. Public Administration Review.66.6: 35-36 (December) 2006.

Robert Agranoff & Michale McGuire. Collaborative Public Management : New Strategies for Local Governments. Washington,DC:Georgetown University Press, 2003.